

'Der Zeit ihre Kunst. Der Kunst ihre Freiheit.' (Iedere tijd zijn kunst, de kunst haar vrijheid.)

Dit motto op het fronton van het Paviljoen van de Sezession, dat J .M. Olbrich in Wenen bouwde in 1898, zegt waar de art nouveau naar streefde: naar het niet langer imiteren van stijlen uit het verleden om te komen tot een kunst die aansluit bij de gevoeligheid en de levensstijl van een bepaalde maatschappij, naar het extreme individualisme van de kunstenaar die Ervan droomt een oorspronkelijke taal uit te vinden, die een samenhang creëert van het hele decor waartegen het leven zich afspeelt.

De privé-woning wordt het kader van een esthetische ervaring voor een nieuwe burgerij, die recentelijk fortuin heeft gemaakt in handel of industrie. De art nouveau is eerst een zaak van progressieve figuren die graag met hun moderniteit pronken, en verspreidt zich pas daarna onder alle lagen van de bevolking om uiteindelijk een voorbijgaande mode te worden. Ze verspreidt zich via afbeeldingen in tijdschriften voor sierkunsten en via de handel (warenhuizen of 'kunstwinkels').

De art nouveau geeft een nieuwe dimensie aan het voorwerp, dat of wel vervaardigd wordt door een ambachtsman met een vakkenis die wortelt in de traditie, ofwel op industriële wijze tot stand komt. In de tweede helft van de eeuw woedt er een fel debat tussen hen die zweren bij de traditionele ambachtsman en hen die de eerste passen van het industrieel design toejuichen. Henry Van de Velde, 'bekeerd' totde sierkunsten in 1893 en in 1901 artistiek adviseur voor industrie en handwerksnijverheid van Weimar, beweert als eerste een pleidooi voor de machine te hebben gevoerd (*Déblaiement d'Art*, 1894) en te hebben voorspeld dat die ooit aan de basis zou liggen van een nieuwe esthetica.

De art nouveau heeft tal van verschillende facetten: van de overvloedige versiering van Gaudi in Spanje tot de rustieke eenvoud van Serrurier-Bovy of het japonisme van Mackintosh in Glasgow. De stijl ontstaat, ontwikkelt zich en verdwijnt tussen 1893 en 1910: aanvankelijk is hij gebaseerd op het gebruik van arabesken en naturalistische ornamenten, maar omstreeks de eeuwwisseling wordt hij meer geometrisch. Net als de min of meer getrouw afgebeelde plant is de abstracte gebogen lijn een uitdrukking van de levensdrang, van groei en ontwikkeling. De plant bestuderen betekent ook een constructief systeem begrijpen, dat zowel toepasselijk is op de architectuur als op de voorwerpen. Talrijke modellenboekjes zijn in omloop met veelzeggende titels als *L'étude de la plante, son application aux industries d'art* (De studie van de plant en de toepassing Ervan in de kunstnijverheid) van Maurice Pillard-Verneuil (1900).

De art nouveau streefde ernaar de leefomgeving mooier te maken, niet alleen om esthetische maar ook om morele redenen. Het reglement van het concours voor de inrichting van arbeiderswoningen, dat werd georganiseerd tijdens de Tentoonstelling in Luik in 1905, verraadt de bekommernis de arbeider naar huis te laten terugkeren. Jules Destrée heeft het in zijn commentaar op het interieur van Serrurier-Bovy over een 'indruk van frisheid, gezondheid, vreugde en energie', waarin de art nouveau een tegenwicht vormt voor de verleiding van de 'kroeg'. De bouw van het Volkshuis door Horta, tien jaar eerder, had eveneens een menslievende bedoeling: een lichte en luchtige plek bieden aan mensen die in krotten woonden. De keuze van de Werkliedenpartij werd ook mee bepaald door het zoeken naar een stijl die de conservatieve burgerij afkeer inboezemde.